

ki imajo definicije o stavku, subjektu, prädikatu itd. — Priznati se mora, da so pravila za vje-manje (congruentia) §§. 5—18. obdelana s polno jasnostjo in v dostojni obširnosti (volle Klarheit, hinlängliche Ausführlichkeit). Pri sklonoslovji je gledati zlasti na to, da se obravnavajo samo oni slučaji (skloni), kojih raba je različna od učnega jezika, drugo je učencu znano. Temu načelu je pisatelj v sklonoslovji zadostil. — Rabo mestnih imen, in besedi **domus**, **rus** del je pisatelj konec sklonoslovja zato, ker bi jih sicer moral omenjati pri treh padežih. — V §. 69. (abl. ločivni) niso navedeni adjektivi: **liber**, **im-munnis**, **purus**, **vacuus**, koje je tudi Schmidt v svoji slovnici po krivici izpustil [ovi so v §. 64., kamor spadajo]. — Za skloni se nahaja glava VII., ki pomen prepozicij bolj obširno obravnava. Raba prepozicij je po raznih sklonih jasno določena; referent bi želel le še to, da bi se bolj oziralo bilo na porabo prepozicij v posamesnih rekih (phrasen), na pr.: **ex re publica est**, **ex re mea est**, etc., kar se mora sicer pri čitanji klasikov razlagati, pa vendar tudi v gramatiki mora omenjeno biti. Prav primerno je pisatelj postavil prepozicije z **acc.** in **abl.** na eno stran vstrie, kar primero oboje rabe zelo zlajšuje. — Glava VIII. obravnava nekatere lastnije latin. jezika pri porabi adjektiva, in je dostojno (befriedigend) posneta po dotičnem poglavju pri Schultz u [ne — po: Gry-sar, Kühner, Madvig, Meiring]. — Glava IX. ima posamesne sintaktične lastnije v porabi pronomina z natančno umevno razpravo (präcise verständliche Darstellung).

Drugi oddelek obravnava glagol. [Sedaj pa pride passus, ki ga ali mi ne umemo, ali pa referent nas ni razumel. Ako je tako, kakor ga mi umemo, pač sva ene misli — kar pravi on, rekli smo mi; stvar je po teoriji Curtius-a, §. 484. to je škoda, da nismo prideli (Zeitstufe, Zeitart) pak smo skupa. Da bodo bralci mogli soditi sami, in da ne bode premenjave slovenskih besedi referentovih in naših, naj navedemo celi ta passus v originalu:] — Im §. 134. bemerkt der Verfasser, beim Verbum ist auf zweierlei zu sehen (pri glagolu je gledati na dvoje): 1) auf die Zeit, in welcher etwas geschieht (na dobo, kedaj se godi kaj), 2) auf die Art und Weise, wie die Handlung geschieht (na način, kako se godi dejanje). — Referent kann sich mit dieser Ausdrucksweise nicht einverstanden erklären, denn nicht das Verbum fällt in diese Zeit, sondern das Thun oder Leiden, welches vom Subjekte durch das Verbum zum Ausdruck gelangt, fällt in eine Zeit und kann in Bezug auf ein anderes Thun oder Leiden verschieden beschaffen sein. Demnach hätte gesagt werden sollen: Bei jeder Handlung (Zustand) ist auf zweierlei zu sehen, auf die Zeit, in welche sie fällt, und auf ihre Beschaffenheit. — Ferner sagt der Verfasser: Doba kaže glavne čase, v koje spada dejanje, namreč v sedanjost, preteklost, prihodnost. — Doba bedeutet nach der Auffassung des Referenten [tudi po naši] Zeitperiode, Zeitabschnitt, Zeitstufe, wornach der erste Satz eine Tautologie enthält [ne]. Es hätte demnach der Satz lauten sollen: Doba, v kojoj more spadati dejanje, more biti trojna. Die Zeitstufe (Zeitabschnitt), in welche eine Handlung fallen kann, kann dreierlei sein: Gegenwart, Vergangenheit und Zukunft. Ebenso ungenau ist die Ausdrucksweise des Satzes: Dejanja način kaže, kako se godi dejanje v dotični dobi: ali dalje trpi (traja) itd. Die Art und Weise der Handlung zeigt, wie die Handlung in dem betreffenden Zeitabschnitte vor sich geht, ob sie fort dauert etc. Es hätte gesagt werden sollen: die Handlung kann in Betreff der Art und Weise ihres Geschehens sein: dauernd, eintretend etc.

Wenn es im §. 135. heisst: Slovenščina ima po obliki samo tri dobe (glavne čase), so kann Referent auch mit der Fassung dieses Satzes sich nicht einverstanden erklären, da die drei Abschnitte (dobe) Gegenwart, Vergangenheit nicht nur der Slovene, sondern jeder, welcher logisch denken gelernt hat, anerkennt. [Kdo pa to taji?] Referent hätte demnach unter allen Umständen den Ausdruck doba hier = Zeit vermeiden, und es lieber gesehen, dass die Eintheilung der tempora in absoluta und relativa (nicht praeterita), welche in der Note als durch den gram. Gebrauch eingeführt dargestellt wird, als logisch nothwendig dargestellt worden wäre. — Die im nämlichen §. enthaltene Reihe der Zeitformen ist richtig gegliedert.

(Dalje prihodnjič.)

Jugoslavensko slovstvo.

* *Jugoslavenski stenograf* — se zove list, ki v slovenskem in hrvaško-srbskem jeziku v kratkem pride v Zagrebu na svetlo, izdavan od g. Antona Bezenška, gimnazijalnega učitelja stenografije in saborskega stenografa. Prof. Bezenšek ga oklicuje tako le:

„Vredovan bode list tako, da se more tudi tisti, kojemu je stenografija še celó nepoznana, z njo v kratkem času seznaniti, a zajedno bo donášal dovolj primerne gradiva za one, kojim je že ta umetnost znana, ali jo želé temeljiteje proučiti v teoriji in praksi. Usodim se upozoriti čestito duhovščino slovensko na važnost, koju ima stenografija za duhovnika posebno kot pridigarja; kajti, ako se pišejo pridige z navadnim pismom, potroši se mnogo časa, med tem pa se s stenografijo vrši vse to brzo, tako, da se vsaka prikladna misel more zabilježiti točno, ker se to zgodi v onem trenutku, ko se misel reproducira; na ta način ne izginejo med počasnim pisanjem najbolje misli upletene v najlepše izraze iz pameti. A razun tega treba je za petino manj prostora. Nadalje bo vstreženo vsem, koji se zanimajo za grafiko v obče. Gojila se bode v listu tudi zabavna stroka, v kojoj svrhu se bodo pribičevali izvorni in prevedeni spisi kratkočasnega, zanimivega zadržaja v prozi in verzih, koji bodo deloma tiskani, deloma stenografirani. „Jugoslavenski stenograf“ bode izhajal na tiskani pôli, v obsegu 8 strani tiska z navadnimi pismenkami, a 8 strani litografije s stenografijskim pismom, in to za zdaj vsak drugi mesec. — Cena mu je za celo leto s pošto samo 1 gold. 40 krajc. Naročnina naj se pošilja gori imenovanemu lastniku in vredniku, koji sprejemlje tudi dotične dopise. — Ako se oglasi dovoljno število naročnikov, bode se list precej povečal i počel večkrat izhajati. Naročniki naj se izvolijo v kratkem prijaviti, da se zna, koliko iztisov je treba i da se jim že prvi list, koji izide početkom februarija, ob pravem času poslati more.“

Politične stvari.

Bob v steno meče, kdor Dunajskem državnem zboru o spravi narodov govori.

Resnico teh besedi čutili smo pa le zopet prebritko, ko smo v stenografičnem zapisniku od 1. t. m. brali obravnavo verifikacij volitev Českich poslancev v državni zbor v 178. seji poslaniške zbornice. Naš gosp. Herman je pri tej priliki poprijel besedo, da bi ustavoversko stranko opomnil, naj bi vendar mislila na spravo s Českim narodom, brez katere ni moči, da bi se Avstrija pomirila, ž njo pa potem tudi drugim nenem-

škimi narodom dala, kar jim po pravici gré; al, kakor da bi bil v gnjezdo sršenov dregnil, je pri njegovem govoru skakal zbornice predsednik na noge in ustavljal govor Hermanov tako dolgo, da je Herman — omolk-niti moral!

Naj beró naši bralci sami, kako je tekla ta raz-prava, in sodijo: ali je od tega zbora pričakovati rešitve Avstrije iz neizmernih zadreg.

Poslanec Herman je v navedeni seji natanko po stenografičnem zapisniku, ki smo ga iz Dunaja dobili od nekega velečenjenega prijatelja, govoril tako le:

„Mi smo volitve Českih poslancev v državni zbor že mnogokrat poverjevali (potrjevali), a vendar so še zmirom sedeži njihovi v tej zbornici prazni. Visoka vlada eno odpoved za drugo dobiva od njih in ker se zopet bode vladna kontumacija nevspešna skazala, bode tudi mi, prej ali pozneje, vnovič stali pred brezvspešnem potrjevanjem istih volitev.

Moja misel je tedaj ta, da so dosedanji odgovori Českega naroda bili dosti jasni, in da so časi preresni, da bi dostojno bilo, ponavljati presmešno igro vprašanj in odgovorov. Zato mislim, da današnje potrditev pustimo neodločeno, in družih sredstev iščemo, da upornike pridobimo za skupno delovanje. Ne bilo bi varno, čez narod Česki prestopiti na dnevni red, kajti primeriti se utegne, da tudi Česki narod stopi čez Avstrijo kedaj na dnevni red. (Klici na levi: oho!) Silstvo zoper Čehe še poostri tudi ne bo dopustljivo, ker že vsa groba sredstva so proti njim poskušana bila, a brez uspeha. Ostala je tedaj le še jedna pot, in ta pot je — pot porazumljenja. Gledé na hvaljeno spoštovanje pravice, ki navdaja to zbornico, ne dvomim, da bode ona to pot nastopila, ko bode bolj natančno izvedela ugovore in pritožbe upornikov. Da bi posredovalec bil tej izvedbi, zato sem poprijel danes besedo.

Ali volitve Českega naroda danes potrdimo ali jih zavržemo — ali Dunajčanje Čehe ljubijo ali sovražijo, to je gospodom Čehom v sedanjih razmerah pač vse jedno. S trdnjave svojega večnega državnega prava gledajo mirnega srca na nas in na to, kar si je na Dunaji jedna stranka za svojo domačo rabo naštimala na tak način, ki zdrave kritike ne prenaša, in kar ta stranka po domače „ustavo“ imenuje. Čehi popolnoma razumevajo, zakaj je Dunajčanom njihova ustava tako v srce priraščena, vsaj vedó, da končno vsakdo svoj dobiček ljubi; nevarno je pa le to, da dobiček Dunajčanov je z dobičkom in pravico družih silno naskriž. Čehi vedó tudi to, da Dunajčanje ne marajo za nje, vsaj je sploh lastnost človeške nature to, da človek ne mara za tega, komur je krivico storil in mu je hvaležnost dolžan; le človek blagega srca rad popravi, če je razžalil koga. Sicer pa Čehi imajo tudi to tolažbo, da v enakih okoliščinah, kakor so oni, je še mnogo mnogo družih in ravno najboljih, za katere Dunajčanje tudi celó nič ne marajo. „Tovaršev imajo dokaj v svojih bolečinah“ — tudi niso neobčutljivi — — —

Zbornice predsednik (govorniku presekavši besedo): Gosp. govornika moram vendar opomniti, da tu ne gré za državno pravo, ampak le za to, ali so volitve veljavne ali ne.

Poslanec Herman (nadaljevaje): Dovoljujem si, gospoda predsednika opozoriti na to, da prav to sem si izbral za predmet svojega govora. Rekel sem, naj poveritev ostane neodločena, in da naj se druga pot išče, namreč pot porazumljenja in sprave; v ta cilj in konec sem hotel ugovore in pritožbe Českega naroda tukaj v razgovor prinesiti. Mislim tedaj, da se popolnoma držim stvari in da se to, o čemur govorim, bistveno sklada s

tem, kar mi je gospod predsednik iz začetka povedati dovolil.

Predsednik: jaz mislim, da pot sprave je le pot ustave; druge poti, kakor na poti ustave, ne poznam, ki bi peljala do sprave.

Poslanec Herman (nadaljevaje): Čehi tudi niso neobčutljivi za to, da se jim je tolikrat prilika ponudila posluževati se svojih ustavnih pravic, oni so vselej, kadar koli se je od njih zahtevalo, hiteli na volišče in vsako leto so pošiljali veliko svojih milijonov goldinarjev na Dunaj, da gospoda more ondi živeti. Več se od njih zahtevati ne more, vsaj so prepričani, da se na zadnje od njih tudi družega nič ne zahteva na Dunaji. Nikomur še ni obveljalo dokazati, da je krivično to, kar oni zahtevajo; iz tega pa je jasno, da je krivica na strani države. V tacem slučaju pa bi bilo tako postopanje proti vrlemu Českemu narodu surovo in zaničljivo. Kaj pač hočejo početi na Dunaji? Ali hočejo ondi svoje pravice izpričevati? Ako na Dunaji še ničesa o njihovih pravicah ne vedó in ako se hočejo o tem podučiti, je pač iz Dunaja v Prago ravno tako daleč, kakor iz Prage na Dunaj. Ali mar hočejo na Dunaji vladno krmilo v svoje roke vzeti? Pa kako, ker nimajo duševnih in moraličnih lastnosti in pa preteklosti zato, kar se na Dunaji zahteva od ministrov! Tudi so s sedanjo nižo in višo Dunajsko vlado popolnoma zadovoljni v Berolinu, in to je glavna stvar na Dunaji. Čehi ne bi si te velike zadovoljnosti pridobili v Berolinu in ne bi znali nepošteno igre na dve piščali tako mojstersko igrati. (Klici na levi: na stvar! na stvar!)

Na Dunaji imajo le korajžo na Avstrijske zveste narode in stranke, zraven tega pa še hočejo, naj bi lepo tihi in mirni bili oni, ki jih zmirom žalijo, kajti Dunajčani nočejo imeti razdraženosti, ampak le mir. Oni pa, ko bi prišli na Dunaj, bi se ne mogli brigati za to plašljivost, in morali bi glasno tožiti svoje reve. Tudi pa mislijo, da ni čas spanja, ampak čas dela takrat, kedar se barka hoče potopiti. Mož najodličnejih plemenitih stanov, ko je šlo za častne službe, niso na Dunaji hoteli priporočati kroni, ampak le glasovite demagoge. Tega ne bi bili vedeli, da na Dunaji le za republikance marajo (veselost); monarhiji bi bili prisegli in potem bi jim ne bilo lahko mogoče izneveriti se svoji besedi, kar pa na Dunaji ni nenavadno; možastvo bi jim bilo to zabranilo....

Predsednik (govorniku presekavši besedo): opomnim gospoda govornika še enkrat, naj ostane pri stvari vsaj gre samo le za veljavo ali neveljavo volitev, ne pa za vprašanje sprave.

Poslanec Herman (nadaljevaje): Tedaj vprašam, gospod predsednik, smem li govoriti o spravi ali ne?

Predsednik: Vprašanje o spravi ne stoji na dnevnem redu; le za volitve gre. Zato prosim pri stvari ostati, namreč ali so volitve veljavne ali ne. Vprašanje o spravi ne stoji na dnevnem redu.

Poslanec Herman (nadaljevaje): Prosim, jaz ne govorim za veljavo ali neveljavo volitev, ampak le zato, da poveritev ostane neodločena.

Predsednik (govorniku zopet vstavši): Potem prosim, da stavite kak predlog, razgovora o spravi pa nikakor ne morem dopustiti.

Poslanec Herman (nadaljevaje): Al to stvar dokazati, mi mora vendar dopuščeno biti. Če se je ustava naredila (velika veselost).....

Predsednik (govorniku zopet v besedo seže): Gospodu govorniku bom vendar le moral besedo vzeti, ako neprenehoma od dnevnega reda zahaja na drugo stran.

Poslanec Herman (nadaljevaje): tako po primeri mislim, da sodijo gospodje Čehi, in utegnejo pravo trditi. Ali jim bo mogoče pozabiti vse nezgode, ki jih

trpijo od Dunaja, tega ne vem; vsaj tako se ne ravna z nobenim narodom tolike veljave. Tudi mislim, da se slavna zbornica sklada s temi razlogi in da ne bode tem gospodom za zelo vzela, ako ne pridejo le-sem, marveč zagovarjala spravo z njimi, če pred to spravo moralična vlada vzame v Avstriji krmilo v roke. Za-me iz tega sledijo ta-le vodila (klici na levi: na stvar! na stvar!): Oči in sočutje vse Evrope so obrnjena na narod Česki o njegovem boji za svobodo; Avstrija bi morala vesela biti, da ima tak jedernat narod v svoji državi. Šem-brano mora v državi navzdol iti, ako se politika ne dela po večnih, trdnih načelih resnice in pravice, ampak le kakor se zdaj pa zdaj komu poljubi. Ni ne res, da bi avtonomno stališče dežel slabilo državo, — ravno nasprotno je resnica. Ni ne treba, da bi drug družega sovražili; na podlagi vzajemnega spoštovanja lahko ži-vimo vse drug zraven družega in pod drugim — — —

Predsednik (govorniku besedo presekavši): Ker go-spod govornik za moje dobrohoteče opazke ne mara, mu moram reči, da ne govori dalje (pravo! — na levi. Oho! — na desni) in ga prositi, naj se vsede. (Nemir na desni.) — — —

Na ta ukaz se je vsedel poslanec Herman in jenjal govoriti. In zopet smo slišali, koliko je gospo-dujoči stranki na spravi narodov ležeče. Le tako naprej! Vsaj popreje pride rešitev.

Naši dopisi.

V Gorici 6. febr. — Na-a-a!! Prehvalil sem uni pot našo „Nizzo“! Namesti vijolic imamo — snež-nice — že v drugo letos. Tako debele plahte padajo, kakor v Severiji.* Naj bo! Zdaj, ko se bližamo spo-mladi, nam je malo mar za sneg. — Pretekli četrtek (3^{1/2}) je obhajal (v bližnjem Št. Petru) našega deželnega glavarja in deželnega poslanca Franca grofa Coronini-a oče, nekdanji ban Hrvaški, fcm. Iv. K. grof Coronini, 25letnico lastništva (Ogerskega) peš-polka, ki nosi njegovo ime. Prišla je iz Pulja (kjer zdaj polk biva), častitat mu deputacija 4 častnikov, kateri voditelj je bil polkovnik Lamaič. V sredo večer in v četrtek popoldne med slavnostnim obedom je igrala pred Coronini-evim poslopjem v Št. Petru tukajšna vojaška banda. — Kar sem že enkrat sporočil zastran novega Goriškega pokopališča, je zdaj resnica. V poslednji seji (29^{1/1}) je mestno starešinstvo potrdilo predlog dotičnega od-seka, kateremu je bilo naročeno, da naj išče primer-nega prostora za pokopališče. Odsek je bil pregledal štiri kraje v mestni okolici. Izmed teh je starešinstvo izbralo — po odsekovem nasvetu — prostor 1/4 ure proti severovshodu od mesta, ki je res jako pristojen in romantičen. Njivo k knjivi (kamp) je municipij po-oblaščen plačati po 1000 gold., kar je blizo 2krat to-liko, kolikor se tukaj navadno za eno njivo plačuje. Od Catarini-ja (v Koroškem predmestji) se naredi lepa široka cesta z drevoredoma do pokopališča. Delo se bo brž ko ne že to leto pričelo. Če bo mogoče novo pokopališče že prihodnje leto odpreti, lahko porečemo, da nam je sedanje staro pokopališče ravno 50 let slu-žilo, zakaj blagoslovljena je bila stara njega polovica 1. novembra 1827, nova pa poleti 1851. Novo grobišče bo obsegalo 21 njiv svetá in so preračunili, da bode zadostovalo za 50 let, ako tudi število stanovalcev vzraste do 40 tisuč. — Grofa Chamborda pride vsako toliko kak velikaš obiskat. Uni dan enkrat je bil tu

*) Smešno je v slovenskem jeziku pisati „Sibirija“; po ruski pisavi — in stvar sama to kaže — gre pisati „Se-verija“, to je, severna dežela.

vojvoda Württenberški iz Trsta, pozneje pa (28^{2/2}) nad-vojvoda Albreht, vrnivši se iz Italije. — 1. dne t. m. je bila na Kostanjevici obletnica po rajnci voj-vodinji Parmski (grof Chambordovi sestri). Vde-ležil se je svečanosti Francoski dvor in mnogo tukajšnje aristokratije in druge gospôde. Rajnka vojvodinja je mlada leta v Gorici preživela.

Iz Maribora 3. febr. — Danes je c. kr. okrajni glavar Seeder ukazal zaseči 6. list „Slov. Gosp.“ za-rad članka: „Kdo je zdaj v Avstriji zadovoljen? ali za-kaj smo Slovenci v Mariboru zedinjeni postavili dr. Ra-daja za kandidata?“ — To pač Wretzelnu ne bode pomagalo na stol poslanca, kajti zdaj še le prav gotovo se izvoli dr. Radaj.

Iz Trzina 3. sveč. (O cestnih zadevah) imam marsi-kaj na srcu, kar moram iz dobrega namena očitno po-vedati, da izvedó tudi naši častiti deželni poslanci, ker mislim, da to, kar bi mi v okraji Kamniškem radi dru-gače imeli, bodo tudi drugi župani potrdili. Tako je mogoče, da pridejo naše želje v obravnavo prihodnjemu deželnemu zboru.*) Eno je to: Po cestni postavi od 5. sušca leta 1873 imajo župani težko nalogo izpelje-vanja in izvrševanja postave, in to celó brez od-škodovanja. Cestni odbori le ukazujejo in nad-zorujejo ter imajo cestni zalog v svojih rokah, iz ka-terega si tudi stroške svojega truda poplačujejo; — županstva pa nimajo nobenega zaloge, ker so občine že tako večidel revne, pa morajo brez odškodovanja v vsem še tlako delati izpeljevaje to, kar cestni odbori ukazujejo. To je napačno. Čemu tudi tukaj na dvoje? Eno je nepotrebno. Ali naj ima cestni odbor v svo-jem področji nadzorstvo in izvrševanje, ali pa najimajo občine same vse. Res je sicer to, da nekatere občine so majhne, cestnih odborov delokrožje pa sega dalje; vendar bi se dala ta stvar kakor koli takouravnati, da bi se županstvom neupravičeno breme odvzelo. Morebiti bi se dala §. 23. in 24. cestne postave tako predruga-čiti, da bi cestni odbori sami izvrševali odloke, župani pa naj bi bili le nekoliko v podporo in po-moč, — ali pa naj prestanejo cestni odbori in dokler obstojé okrajne denarnice, naj bi se iz njih poravnale skupne zadeve po tistih organih, ki imajo okrajno de-narnico v oskrbi, in župani bi pri prevdarku stroškov vsak za svoj del potrebno stavili v prevdarek; tako bi se le potrebno napravljalo in za vsak okraj bi se mnogo nepotrebnih stroškov prihranilo. — Druga reč je §. 20 policijske cestne postave, kateri ogibanje voz-nikov po cesti na levo ukazuje. To je ravno nasproti naši deželni navadi, po kateri se vozniki od nekda na desno ogibljejo, ki je ljudém sploh znana, priljubljena, bolj praktična in varna. Naši ljudje tudi skor nič ne poznajo te postave, zato se lahko primeri, da kdor po naključbi pozná postavo, se ogne na levo, drugi, ki je ne pozna, na desno, — tako vozi eden sem, drugi tje, po takem pa nastane prepir in morebiti še kaj hu-jega. In če vprašamo: čemu to? ne najdemo družega vzroka, kakor to, da je v družih deželah druga navada. To pa bi vendar nam ne smelo naše boljše navade prekucniti, ki je vsem po volji, nikomur pa na škodo. — To so moje misli gotovo le na občno korist, ki mi jih ni narekovala nobena sebičnost, ampak le mnogostranska skušnja, da nehajo potrebna cestna dela biti nadloga le nekaterim.

Iz Ljubljane. — Če danes na prvem mestu začnemo z vremenom, imamo razlog za to v tem, da zime s

*) Svetovali bi, naj župani, ki so enacih misli in imajo enake skušnje, peticijo v tem smislu predložijo prihodnjemu deželnemu zboru. Vred.